

# Zorgen over brandveiligheid

**De brandveiligheid in veel zorginstellingen schiet tekort. Dat is de conclusie die een aantal inspecties in december vorig jaar trok. De uitkomsten zijn geen verrassing, want de zorgen bestaan al jaren. Ondertussen zijn er ook verbeteringen gaande, zoals in het project Geen nood bij brand! in de regio Gelderland-Midden. Een mentaliteitsomslag bij instellingen, maar ook bij de brandweer moet voor verandering zorgen. 'Niet handhavend communiceren, maar in gesprek gaan over het waarom van voorschriften.'**



FOTOGRAFIE: FBF.NL

*Brand in verzorgingscentrum Flevohuis in Amsterdam in 2008. Een persoon overleed en twintig anderen raakten gewond.*

DOOR ELLEN SCHAT

**D**e brandveiligheid bij zorginstellingen laat te wensen over. Dat concludeerde de VROM-Inspectie in 2003 al en in 2007 trok het College Bouw Zorgvoorzieningen (nu TNO Zorg en Bouw) dezelfde conclusie. In 2011 lijkt er weinig te zijn veranderd. De bouwkundige brandveiligheid van veel zorginstellingen schiet tekort. Ook is de bedrijfshulpverlening niet overal op orde, het brandveiligheidsbewustzijn van medewerkers vaak onvoldoende en wordt te weinig gedaan aan voorlichting over brandveiligheid aan patiënten. (zie kader voor de belangrijkste conclusies en aanbevelingen).

De strekking van het rapport verbaasde Charles Meijer, sectorhoofd risicobeheersing van het cluster Breda van de Brandweer Midden- en West-Brabant en voorzitter van de Vakgroep Veilig Gebruik van de NVBR, niet echt. De pijnpunten zijn volgens hem al jaren duidelijk, maar deze uit de weg te ruimen blijkt niet eenvoudig. 'Ik vind dat we het niet kunnen maken dat deze conclusies opnieuw worden getrokken bij de volgende inspectieronde in 2015', aldus Meijer.

De adviezen uit het rapport zijn volgens Meijer voor 90% acti-

**'DE BRANDWEER MOET MEER DE ADVIESROL OP ZICH NEMEN, IN PLAATS VAN ALLEEN HANDHAVEND OPTREDEN'**

viteiten op het gebied van 'brandveilig leven'. Daarmee doelt hij op activiteiten om het veiligheidsbewustzijn en daarmee de brandveiligheid in de leefomgeving van de burger te verhogen. Met traditionele methoden gaat verandering niet lukken, zo blijkt wel uit de afgelopen tien jaar. Meijer: 'En dus kijken we als brandweer naar andere manieren en andere samenwerkingsverbanden.' In een overleg met organisaties als zorgondernemers Actiz, TNO Bouw en de Vereniging Bouwtoezicht wil de NVBR samen stappen maken en een gezamenlijk doel vaststellen. 'Het is een enorme uitdaging om samen in gesprek te gaan en daarbij ook te kijken naar onze eigen beroepsgroep', zo besluit Meijer. 'De brandweer moet van regelcontrole naar actief participeren en stimuleren van bewustwording bij personeel en cliënten van zorginstellingen.'

## **NIET TUSSEN DE OREN**

Technisch en bouwkundig is er in zorginstellingen volgens Fedde Makkinga, die dertig jaar in de zorg werkte, veel aandacht voor brandveiligheid. Zijn indruk is vooral dat brandveiligheid niet tussen de oren zit van de medewerkers. En dat is ook niet vreemd. 'Het is niet hun dagelijks werk. Daarbij zijn de voorschriften van de brandweer vaak ongelooflijk onhandig voor medewerkers in de zorg. Denk aan een zware brandwerende deur waar meerdere keren per dag een oudere met rollator doorheen moet.' Gevolg is dat de deuren met stoppers worden opengezet. 'Als er brand uitbreekt, zijn er dus geen afzonderlijke brandcompartimenten meer.' Deze onveilige situaties kunnen volgens Makkinga vaak met vrij simpele ingrepen worden aangepakt of voorkomen. 'Er bestaan bijvoorbeeld veel deuren waar een automatische dranger op zit. Bij een brandmelding vallen die dan automatisch dicht.' Instellingen weten volgens Makkinga vaak niet hoe eenvoudig sommige oplossingen zijn. Het is dus aan de

# zorginstellingen

## INSPECTIES: BRANDVEILIGHEID ZORGINSTELLINGEN SCHIET TEKORT

De gezamenlijke Rijksinspecties deden van 1 oktober 2010 tot 1 maart 2011 onderzoek in 96 zorginstellingen met in totaal bijna 11.000 bedden. Het gaat dan met name om instellingen voor ouderenzorg, maar ook om jeugdzorg, ziekenhuizen, gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg. In dertig gevallen, ongeveer een derde van de gevallen dus, werden ernstige bouwkundige brandveiligheidsproblemen geconstateerd en was direct ingrijpen noodzakelijk.

Bij veel instellingen is de brand- en rookcompartimentering onvoldoende. De gebruiksvoorschriften worden redelijk goed nageleefd. Dit komt waarschijnlijk doordat de brandweer hierop controleert. Wel moeten veel zorginstellingen letten op bijvoorbeeld het vrijhouden van vluchtwegen. De bedrijfs-hulpverlening is in de helft van de gevallen niet op orde. De meeste zorginstellingen beschikken over geïmplementeerd brandveiligheidsbeleid, maar dat is vaak onvoldoende geborgd. Een ander punt is dat de medewerkers in de zorg vaak onvoldoende brandveiligheidbewust zijn. 'Bij veiligheid in de zorg wordt meestal eerst gedacht aan medicijnveiligheid en agressie en geweld, niet aan brandveiligheid.' De directie en besturen geven te weinig sturing op het gebied van brandveiligheid en er wordt te weinig gedaan aan voorlichting over brandveiligheid aan patiënten. Het gemeentelijke toezicht schiet tekort en het toezicht is versnipperd, niet transparant en op onderdelen onvolledig.

De inspecties adviseren zorginstellingen onder meer de brandveiligheid van de instelling te laten controleren. Een ander advies is om één persoon verantwoordelijk te maken voor brandveiligheid. Ook moet meer aandacht komen voor voorlichting aan patiënten en cliënten.

*Het volledige rapport 'Brandveiligheid in zorginstellingen' (2011) is te lezen via [Rijksoverheid.nl](http://Rijksoverheid.nl). Zie ook op de servicepagina van Brand & Brandweer op [www.hulpdienstenonline.nl/BB1204](http://www.hulpdienstenonline.nl/BB1204)*

brandweer hen te adviseren. De brandweer zou volgens hem ook wel meer de adviesrol op zich mogen nemen, in plaats van alleen handhavend optreden. Hij is het daarmee dus eens met Meijer. 'De brandweer heeft een enorme kennis en ervaring die wat mij betreft iets meer benut mag worden. Brandweermensen kunnen heel goed advies geven, maar doen dit niet altijd, ook om adviesbureaus niet te beconcurreren.'

In zorginstellingen heerst volgens Makkinga sterk het idee dat de brandweer geld kost. 'De brandweer komt langs met een lijst, loopt in een half uur het gebouw door, zegt dan dat er een rapport komt. Daar staat in welke zaken aangepakt moeten worden. Er wordt niet of nauwelijks gesproken over het waarom van de regels. Instellingen weten dus vaak helemaal niet waarom be-

FOTOGRAFIE: VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSGEGIO GELDERLAND-MIDDEN



Zware brandwerende deuren zijn niet praktisch in de zorg. Vaak worden de deuren met stoppers opengezet, waardoor onveilige situaties ontstaan.

## 'IN ZORGINSTELLINGEN HEERST STERK HET IDEE DAT DE BRANDWEER GELD KOST'

paalde aanpassingen nodig zijn.' Daardoor ontstaat schijnveiligheid. 'Ik heb dat zelf ook zo ervaren. Als hoofd van een revalidatiecentrum in Arnhem wilde ik de brandweer het liefst buiten de deur houden. De brandweer belde dan om langs te komen. Ik zei dan bijvoorbeeld dat ik de volgende dag wel tijd had, en haalde vervolgens stoppers onder de deuren vandaan. Dan werd alles in orde bevonden.'

### GEEN NOOD BIJ BRAND

In het project Geen nood bij brand!, een samenwerkingsproject tussen brandweer en zorginstellingen in Gelderland-Midden waar Makkinga bij betrokken is, wordt het anders aangepakt. Samen met medewerkers van instellingen en cliënten loopt de brandweer door het gebouw. De brandweer legt uit en gaat in gesprek. 'Een voorbeeld is een rookmelder in de buurt van de keuken. Medewerkers zetten die regelmatig uit omdat hij vaak afging als gevolg van kookdampen', aldus Makkinga. 'De brandweer adviseerde een thermische melder aan te schaffen of de rookmelder een meter verderop te hangen. Heel simpele aanpassingen eigenlijk, die de veiligheid ten goede komen en medewerkers bewust maken van risico's. Zo'n doorloop levert veel wederzijds begrip op.' Als brandweer kun je volgens Makkinga wel zaken op papier zetten, maar pas als mensen iets zien of doen, komt de boodschap over. Kortom, er moet een mentaliteitsomslag komen bij de brandweer zelf, die met het project Geen nood bij brand! is opgestart. 'De brandweer moet een ander soort gesprek gaan voeren.' ■